

Utlåtande 2008:196 RI (Dnr 329-959/2008)

Ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel (*bilaga 2*) fastställs i enlighet med vad som anförs i utlåtandet.
2. Aktuella reglementen anpassas i enlighet med utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Den 1 mars 2008 trädde lagen om detaljhandel med nikotinläkemedel i kraft som innebär att näringsidkare kan sälja receptfria nikotinläkemedel. Kommunerna har tillsyn över försäljningsställen och Läkemedelsverket beslutar om eventuella sanktioner.

Enligt socialtjänstnämndens förslag skulle stadsdelsnämnderna från och med den 1 januari 2009 ansvara för tillsynen över handeln med nikotinläkemedel. För ställen som inte anmält försäljning av folköl och/eller tobak föreslås en tillsynsavgift med 1 000 kronor per år och 500 kronor per år för ställen som anmält försäljning av folköl och/eller tobak. Under 2008 föreslås socialtjänstnämnden ansvara för tillsynen och tillsynsavgiften föreslås vara 500 kronor. Därefter har Läkemedelsverket lagt fram mer detaljerade och omfattande riktlinjer och med anledning av detta föreslås förändrade tidpunkter för införande samt avgiftsjusteringar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret anser att ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsynen över nikotinläkemedel bör fastställas, i enlighet med socialtjänstnämndens förslag.

Bromma stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Farsta stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Norrmalms stadsdelsnämnd är positiv till den föreslagna ansvarsfördelningen och riktlinjerna för stadens tillsynsarbete över handeln med nikotinläkemedel.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Skärholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Södermalms stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Älvsjö stadsdelsnämnd är i stort positiv till socialtjänstnämndens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Östermalms stadsdelsnämnd tillstyrker socialtjänstnämndens förslag på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handel med nikotinläkemedel.

Mina synpunkter

Alliansregeringens beslut att öka tillgängligheten på receptfria nikotinläkemedel genom att fler näringsidkare än Apoteken får sälja dem gör det lättare för rökare att sluta. Det är bra. Rent praktiskt innebär förslaget att staden måste utarbeta och fastställa tydliga riktlinjer gällande rutiner och ansvarsfördelning av handläggning och tillsyn.

Jag delar därför stadsledningskontorets synpunkter gällande vikten av att staden tar fram tydliga riktlinjer för handläggningen och säkerställer att tillsynen är lika över hela staden.

På grund av att Läkemedelsverket, efter det att ärendet behandlats i socialtjänstnämnden i februari i år, har lagt fram mer detaljerade och mer omfattande riktlinjer för kontroll och tillsyn än vad som tidigare framgått är min uppfattning att ansvaret för tillsynen bör ligga hos socialtjänstnämnden under 2009 och övergå till stadsdelsnämnderna först den 1 januari 2010.

Socialtjänstnämnden får också i uppdrag att under året utarbeta tydliga och ändamålsenliga regler och riktlinjer för stadens arbete med tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel och rapporteringen till Läkemedelsverket om det uppstår brister i försäljningen. På så sätt säkerställs det att det finns ett väl fungerande kontroll- och rapporteringssystem som tillämpas på ett enhetligt sätt över hela staden när ansvaret övergår till stadsdelsnämnderna 1 januari 2010.

Läkemedelsverkets ändringar innebär också ökade kostnader för tillsynsarbetet. Dessa kostnader täcks inte av nu gällande avgift. Avgiften bör därför sättas till 1 000 kronor per försäljningsställe för 2008 och 1 500 kronor per försäljningsställe och år för dem som enbart som säljer nikotinfria läkemedel. För dem som även säljer folköl och tobak föreslås avgiften bli 1 000 kronor från och med 2009.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Riktlinjer för tillsynen av receptfria nikotinläkemedel
3. Kontroll och tillsyn av detaljhandel med nikotinläkemedel

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi har förstått att Läkemiddelsverket i ett sent skede har kommit med detaljerade och omfattande riktlinjer för hur tillsynen ska bedrivas av kommunerna. Muntligen har vi informerats om att socialtjänstförvaltningen därefter bedömt att stadsdelsnämndernas ansvar blir mer omfattande och måste kompenseras med höjda avgifter. Mot bakgrund av detta har vi förståelse för att ansvaret för tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel inte kan läggas ut på stadsdelsnämnderna redan nästa år utan får skjutas till år 2010. Förfarandet bekräftar att försäljning av läkemedel kräver särskild omsorg, kunskap och tillsyn, vilket kräver tillräckliga resurser i stadsdelsnämnderna för att kunna upprätthållas.

Dessutom vill vi framhålla vikten av att det skriftliga underlaget för de ändrade avgifterna i förhållande till socialtjänstnämndens förslag och den ändrade tidsplanen på grund av Läkemiddelsverkets riktlinjer tillförs ärendet, innan det behandlas av kommunfullmäktige. Enligt "Ärendet" ska ansvaret överföras till stadsdelsnämnderna år 2009 och inte år 2010 som finansborgarrådet föreslår i "Mina synpunkter." Vidare föreslår finansborgarrådet högre avgifter än socialtjänstnämnden, utan att beredningen i socialtjänstförvaltningen redovisas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel (*bilaga 2*) fastställs i enlighet med vad som anförs i utlåtandet.
2. Aktuella reglementen anpassas i enlighet med utlåtandet.

Stockholm den 19 november 2008

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Emilia Hagberg* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Den 1 mars 2008 trädde lagen om detaljhandel med nikotinläkemedel i kraft som innebär att näringsidkare kan sälja receptfria nikotinläkemedel. Kommunerna har tillsyn över försäljningsställen och Läkemedelsverket beslutar om eventuella sanktioner.

Enligt socialtjänstnämndens förslag skulle stadsdelsnämnderna från och med den 1 januari 2009 ansvara för tillsynen över handeln med nikotinläkemedel. För ställen som inte anmält försäljning av folköl och/eller tobak föreslås en tillsynsavgift med 1 000 kronor per år och 500 kronor per år för ställen som anmält försäljning av folköl och/eller tobak. Under 2008 föreslås socialtjänstnämnden ansvara för tillsynen och tillsynsavgiften föreslås vara 500 kronor. Därefter har Läkemedelsverket lagt fram mer detaljerade och omfattande riktlinjer och med anledning av detta föreslås förändrade tidpunkter för införande samt avgiftsjusteringar.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2008 att

1. För egen del godkänna ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsynen av handeln med nikotinläkemedel i Stockholm.
2. Överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för beslut.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 februari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Tillsynen över försäljningsställen som säljer folköl och/eller tobak ligger idag i huvudsak på stadsdelsnämnderna. Tillsynen över receptfria nikotinläkemedlen har många likheter med den tillsyn som bedrivs idag. Det rör sig främst om åldersgränssättningen, anmälningsförfarandet, uttag av tillsynsavgift och övergripande syftet att begränsa skadeverkningarna av alkohol och tobak.

Förvaltningen anser det viktigt att tydliggöra gränserna för vilken förvaltning som har ansvaret för tillsynen över handeln med receptfria nikotinläkemedel. Förvaltningen anser det rimligt att ansvaret för den praktiska tillsynen ska ligga på stadsdelsnämnderna från och med 2009-01-01. Tillsynsansvaret för folköls- och tobakstillsynen ligger till stora delar redan där. Det är rimligt att denna tillsyn samordnas så att tillsynskostnaderna blir rimliga. Flera bestämmelser i LDN har en direkt motsvarighet i tobakslagen (åldergräns, egentillsyn åldersdekal).

Socialtjänstnämnden bör ha tillsynsansvaret under 2008. Det är angeläget att under tiden fram till 2009-01-01 vinna erfarenheter om hur regelverket ska tolkas. Det är

även administrativt en fördel med att initialt centrera hanteringen av anmälningar på en och samma förvaltning. Det är angeläget att föra en dialog med Läkemedelsverket kring uppkomna frågeställningar. Under 2008 föreslås socialtjänstförvaltningen få uppdraget att uppdatera ärendestödet OL2 till att även innefatta tillsynen över receptfria läkemedel. Under 2008 föreslås även att socialtjänstförvaltningen arbetar fram de tillsynsdokument som behövs vid tillsynen (tillsynsblankett som följer föreslagna riktlinjer, förslag på egentillsynsprogram, åldersdekal samt informationskrift till försäljningsställena). Under hösten 2008 planeras en utbildning för stadsdelsförvaltningarnas tillsynspersonal. Vid utbildningstillfället ges en genomgång av LDN, Läkemedelsverkets föreskrifter och stadens riktlinjer för tillsynen.

Förslag på ansvarsfördelning i Stockholm

Det är rimligt att tillsynsuppgiften med receptfria nikotinläkemedel i handeln bör vara organiserad på samma sätt som för tillsynen över folköls- och tobaksförsäljningen.

- Stadsdelsnämnderna får ansvaret för den kommunala tillsynen av receptfria nikotinläkemedel från och med 2009-01-01.
- Socialtjänstnämnden har ansvar för den kommunala tillsynen under 2008.
- Socialtjänstnämnden har från och med 2009-01-01 det övergripande ansvaret för frågor kring receptfria nikotinläkemedel i Stockholm. I detta ingår att följa upp tillsynen i stadsdelsförvaltningarna årsvis, följa utvecklingen av Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar. Socialtjänstnämnden uppmärksammar om det finns behov att revidera riktlinjer eller tillsynsavgiftens storlek. Socialtjänstnämnden har därmed att svara för samordning, information, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan.
- Socialtjänstnämnden ansvarar för tillsynen av de näringsutövare som inte har något fast försäljningsställe inom stadsdelsförvaltningens geografiska område men som ändå ska anmäla till Stockholms stad att de bedriver handel med receptfria nikotinläkemedel (internet försäljning, försäljning på transportmedel).
- Socialtjänstnämnden har tillsynsansvaret för receptfria nikotinläkemedel som försäljs på serveringsställen med serveringstillstånd.
- Registrering av försäljningsställen sker efter anmälan i OL2 eller AlkT (administrativt stöd för alkoholtillstånd).

Förslag på tillsynsavgift

För de försäljningsställen som inte anmält försäljning av varken folköl eller tobak föreslås tillsynsavgiften vara 1 000 kronor per år. Denna kostnad ska täcka administration och ett tillsynsbesök. Administrationen består av diarieföring, registrering i OL2, underrättelse till Läkemedelsverket, vid behov även sända ut information till försäljningsställena samt utskick av tillsynsavgiften.

För de butiker som anmält försäljning av folköl och/eller tobak föreslås tillsynsavgiften uppgå till 500 kronor per år. Denna kostnad ska täcka administrationskostnaden. Administrationen består av diarieföring, registrering i OL2 att försäljningsställe även

säljer receptfria nikotinläkemedel, underrättelse till Läkemedelsverket, vid behov även sända ut information till försäljningsställena. Tillsynsbesök ska enligt riktlinjer göras årligen i dessa butiker. Tillsynsavgiften för folköl- och/eller tobak bör även kunna inrymma tillsynen över receptfria nikotinläkemedel. I och med att stadsdelsförvaltningarna genomför reguljära tillsynsbesök årligen på försäljningsställena bör ingen extra kostnad uppstå för tillsynsbesöken.

För 2008 föreslås tillsynsavgiften vara 500 kronor för samtliga handlare oberoende när handlarna anmäler försäljningen till socialtjänstförvaltningen. Lagen träder i kraft 1 mars 2008 vilket motiverar en lägre avgift. Avgifter ska täcka upp administrationen kring anmälan och kostnaderna för utveckling av OL2.

Kostanden ska även täcka upp påkallade tillsynsbesök under 2008. Med påkallade tillsynsbesök avses besök med anledning av att det finns en särskild anledning till besöket. Det kan t.ex. vara att oklarhet råder om det verkligen föreligger ett försäljningsställe på en viss plats/adress eller att det kommit till förvaltningens kännedom om brister vid ålderkontroll.

För innehavare av serveringstillstånd som säljer receptfria nikotinläkemedel föreslås ingen avgift alls. Tillsynen bekostas med den tillsynsavgift som nu tas ut från serveringsställen med serveringstillstånd. Tillståndsinnehavaren betalar idag ingen extra avgift för tobaksförsäljningen. Det är svårt att i dagsläget bedöma om det blir någon större omkostnad i samband med den reguljära tillsynen. Det kan dock inte uteslutas att även restauranger med serveringstillstånd kan vara intresserade av att sälja receptfria nikotinläkemedel.

Debiteringen av tillsynsavgiften för receptfria nikotinläkemedel föreslås följa riktlinjerna för folköls- och tobakstillsynen. Detta innebär att tillsynsavgiften debiteras en gång per år av stadsdelsförvaltningarna senast sista februari.

Förslag på riktlinjer från och med 2009-01-01

Riktlinjerna för det gemensamma ärendehanteringssystemet för tillsyn OL2, utökas till att även omfatta registrering av anmälningar av receptfria nikotinläkemedel. Registrering följer riktlinjerna som beslutade av kommunfullmäktige 2006-03-06.

Varje försäljningsställe som har anmält försäljning ska få ett årligt tillsynsbesök.

Tillsynsbesöket registreras i OL 2 senast inom en vecka. Vid tillsynsbesöket ska tillsynspersonalen:

- Vid behov informera om bestämmelser i lag och föreskrift samt tillsynsavgiften.
- Försäkra sig om att försäljningsställe har ett egenkontrollprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar.
- Försäkra sig om att det på försäljningsstället finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut receptfria nikotinläkemedel till den som inte har fyllt 18 år.
- Försäkra sig om att det är anmäld näringsidkare som även bedriver försäljning av receptfria läkemedel.
- Informera om att uppgifter om konstaterade brister kommer att lämnas vidare till läkemedelsverket.

- Tillsynspersonalen ska kunna styrka sin behörighet att utöva tillsynen (tjänstekort).
- Tillsynsbesöket ska dokumenteras.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Innehållsförteckning

Sid

Stadsledningskontoret	
Bromma stadsdelsnämnd	
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	
Farsta stadsdelsnämnd	
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	
Kungsholmens stadsdelsnämnd	
Norrmalms stadsdelsnämnd	
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	
Skärholmens stadsdelsnämnd	
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	
Södermalms stadsdelsnämnd	
Älvsjö stadsdelsnämnd	
Östermalms stadsdelsnämnd	

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget att riktlinjer är tydliga och utgör ett bra stöd i handläggningen. Vid tillsyn som är en myndighetsutövande uppgift är det också viktigt med en likabehandling inom staden.

Stadsledningskontoret föreslår att ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsynen över nikotinläkemedel fastställs, i enlighet med socialtjänstnämndens förslag. Kommunstyrelsen föreslås föreslå kommunfullmäktige att godkänna ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsynen av nikotinläkemedel.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort positiv till socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Ansvar för folköls- och tobakstillsynen ligger idag på stadsdelnämnden medan socialtjänstnämnden svarar för samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel har många likheter med ovan nämnda tillsyn.

Förvaltningen anser att det skapar en tydlighet för näringsidkare att det, i huvudsak, är en och samma instans som sköter tillsynen för receptfria nikotinläkemedel samt folköls- och tobakstillsynen.

Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel innebär dock att förvaltningens tillsynsarbete kommer att ta mer tid i anspråk. Även för butiker som redan i dag säljer folköl och tobak, kommer administration och tillsynsbesök att bli mer omfattande och därigenom innebära en ökad kostnad. Det bör därför diskuteras om stadsdelsnämnderna ska få viss täckning för dessa kostnader som ett utökat uppdrag innebär.

Förvaltningen anser vidare att det vore positivt, om det i förslaget till riktlinjer för hur tillsynen ska utföras, klargörs vilka regler och rutiner som ska gälla, då brister i hanteringen av nikotinläkemedel ska rapporteras till Läkemedelsverket.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvar för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm ligger idag på stadsdelnämnderna medan socialtjänstnämnden svarar för samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Tillsynen av receptfria

nikotinläkemedel har många likheter med ovan nämnda tillsyn. Socialtjänstförvaltningen föreslår därför att tillsynen av nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som folköls- och tobakstillsynen. Förvaltningen delar den uppfattningen.

Förvaltningen tycker att det är rimligt att socialtjänstförvaltningen ansvarar för tillsynen under 2008 för att bl.a. följa Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar samt för att hinna anpassa det datoriserade ärendestödet, OL2, som bl.a. används för registrering, uppföljning och kontroll av försäljningsställen av nikotinläkemedel.

Från och med 2009-01-01 föreslås stadsdelsnämnderna överta ansvaret för tillsynen. Detta innebär ett utökat ansvar för stadsdelsnämnderna. För de övergripande kostnaderna i staden vad gäller folköls- och tobakstillsynen debiterar socialtjänstförvaltningen respektive stadsdelsförvaltning. Fördelningen sker efter antalet försäljningsställen som finns registrerade i ärendestödet OL2. I förslaget gällande nikotinläkemedel anges inte hur fördelningen av tillsynsavgiften mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna ska ske vilket innebär en oklarhet. Förutsättningarna för fördelningen borde vara klargjorda från början.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvaret för folköls- och tobakstillsynen ligger idag på stadsdelsnämnderna och information, samordning, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighets-samverkan ligger på socialtjänstnämnden. Socialtjänstnämnden föreslår därför att tillsynen av nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som folköls- och tobakstillsynen. Förvaltningen instämmer i detta.

Förvaltningen anser också att socialtjänstnämnden bör ansvara för tillsynen under 2008, dels för att föra en dialog med Läkemedelsverket kring tillsynsfrågor och dels för att få tid att anpassa det nuvarande datoriserade ärendestödet OL 2 till att även kunna användas för registrering, uppföljning och kontroll av försäljningsställen av nikotinläkemedel samt för att hinna utbilda utförarna av tillsynen i stadsdelsförvaltningarna

Stadsdelsnämnderna föreslås överta ansvaret av tillsynen av nikotinläkemedel från och med 2009-01-01. Kommunfullmäktige har beslutat att socialtjänstnämnden, till skillnad från idag, ska debitera tillsynsavgifterna för tobak, folköl och nikotinläkemedel. Det framgår inte av remissen hur dessa avgifter ska fördelas mellan socialtjänst-

nämnden och stadsdelsnämnderna.

För stadsdelsnämnderna kommer ansvaret för tillsynen av nikotinläkemedel innebära att mer tid måste läggas på tillsynsuppdraget och det i sin tur betyder en ökad kostnad. Därför är det rimligt att stadsdelsnämnderna blir kompenserade och får täckning för de kostnader som det utökade uppdraget innebär.

Det framgår inte av remissen hur rapporteringen ska ske till Läkemiddelsverket, när det gäller de brister i hanteringen av nikotinläkemedel som tillsynspersonalen upptäcker. Det bör tydliggöras hur regler och rutiner samt ansvarsfördelning för denna typ av ärendehantering ska ske.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen förstår samordningsvinster i socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Samma åldersregler gäller för försäljning av tobak, folköl och nikotinläkemedel.

Dock innebär förslaget att tillsynsarbetet kommer att ta mera tid i anspråk. Försäljningsställen sammanfaller ibland med de som redan idag säljer folköl eller tobak men nya kategorier av försäljningsställen tillkommer såsom hälsokostbutiker. Även i de fall där försäljning av tobak/folköl redan förekommer kommer administration och tillsynsbesök att bli mera omfattande och innebära ett ökat ansvar för stadsdelsnämnden. Det är därför rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för sina verkliga kostnader gällande tillsynsarbetet. Förvaltningen saknar en skrivning gällande hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna.

En ytterligare komplikation är att eventuella brister återrapporteras till läkemiddelsverket som tar ställning till eventuella sanktioner. Stadsdelsförvaltningen arbetar på uppdrag av stadsdelsnämnden, vars roll är oklar i tillsynsarbetet av handeln med nikotinläkemedel.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till

kommunstyrelsen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvar för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm ligger idag på stadsdelnämnderna medan socialtjänstnämnden svarar för samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel har många likheter med ovan nämnda tillsyn. Socialtjänstförvaltningen föreslår därför att tillsynen av nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som folköls- och tobakstillsynen. Förvaltningen delar den uppfattningen.

Förvaltningen anser att Socialtjänstnämnden bör ha tillsynsansvaret år 2008. Det är angeläget att under året föra en dialog med Läkemedelsverket om tillsynsfrågor samt för att hinna anpassa det datoriserade ärendestödet, OL2, som bl.a. används för registrering, uppföljning och kontroll av försäljningsställen av nikotinläkemedel.

Från och med 2009-01-01 föreslås stadsdelsnämnderna överta ansvaret för tillsynen, men socialtjänstförvaltningen kommer fortsättningsvis att debitera tillsynsavgifterna. Förslaget innehåller dock ingen skrivning om hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna, vilket därför behöver tydliggöras.

Förslaget innebär att stadsdelsnämndernas tillsynsansvar kommer att ta mer tid i anspråk. Även för butiker som redan i dag säljer folköl och tobak, kommer administration och tillsynsbesök att bli mer omfattande och därigenom innebära en ökad kostnad. Det är därför rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för de kostnader som ett utökat uppdrag innebär.

Vidare framgår det inte i förslaget hur brister i hanteringen av nikotinläkemedel ska rapporteras till Läkemedelsverket. Regler och rutiner för ärendehantering bör därför klargöras.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Håkan Wahlén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingergerd Akselsson Le Douaron (mp), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna ansvarsfördelningen och riktlinjerna för stadens tillsynsarbete över handeln med nikotinläkemedel. Som socialtjänstförvaltningen framhållit finns det stora likheter mellan den tillsyn kommunen ansvarar för vad gäller försäljning av folköl och tobak och tillsynen över nikotinläkemedelsförsäljningen. Det är därför helt naturligt att tillsynsarbetet organiseras på liknande sätt som när det gäller folköl och tobak, d.v.s. ansvaret för den lokala tillsynen läggs på stadsdelsnämnderna.

Förvaltningen delar socialtjänstförvaltningens uppfattning att nämndernas kostnader för tillsynsbesök bör kunna inrymmas i den avgift näringsidkaren betalar för tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning, särskilt med tanke på att tillsyn över nikotinläkemedelsförsäljning bör kunna göras i samband med de tillsynsbesök som görs vad gäller handeln med folköl och tobak.

Förvaltningen tycker också att det är rimligt att socialtjänstnämnden, på samma sätt som nu gäller för folköls- och eller tobaksförsäljning, ansvarar för samordning, information, utbildning och stöd till stadsdelsförvaltningarna i det praktiska tillsynsarbetet.

För att täcka socialtjänstnämndens kostnader för samordning, utbildning och liknande när det gäller folköls- och tobakstillsyn debiteras stadsdelsförvaltningarna en avgift utifrån antalet registrerade försäljningsställen inom respektive stadsdel. Av förslaget till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn över handeln med nikotinläkemedel framgår däremot inte om någon liknande debitering kommer att göras för att täcka socialtjänstförvaltningens kostnader för att hantera stadsdelsövergripande frågor. I detta fall behövs ett klargörande.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna ansvarsfördelningen och riktlinjerna för stadens tillsynsarbete över handeln med nikotinläkemedel. Som socialtjänstförvaltningen framhållit finns det stora likheter mellan den tillsyn kommunen ansvarar för vad gäller försäljning av folköl och tobak och tillsynen över nikotinläkemedelsförsäljningen. Det är därför helt naturligt att tillsynsarbetet organiseras på liknande sätt som när det gäller folköl och tobak, d.v.s. ansvaret för den lokala tillsynen läggs på stadsdelsnämnderna.

Förvaltningen delar socialtjänstförvaltningens uppfattning att nämndernas kostnader för tillsynsbesök bör kunna inrymmas i den avgift näringsidkaren betalar för tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning, särskilt med tanke på att tillsyn över nikotinläkemedelsförsäljning bör kunna göras i samband med de tillsynsbesök som görs vad gäller handeln med folköl och tobak.

Förvaltningen tycker också att det är rimligt att socialtjänstnämnden, på samma sätt som nu gäller för folköls- och eller tobaksförsäljning, ansvarar för samordning, information, utbildning och stöd till stadsdelsförvaltningarna i det praktiska tillsynsarbetet.

För att täcka socialtjänstnämndens kostnader för samordning, utbildning och liknande när det gäller folköls- och tobakstillsyn debiteras stadsdelsförvaltningarna en avgift utifrån antalet registrerade försäljningsställen inom respektive stadsdel. Av förslaget till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn över handeln med nikotinläkemedel framgår däremot inte om någon liknande debitering kommer att göras för att täcka socialtjänstförvaltningens kostnader för att hantera stadsdelsövergripande frågor. I detta fall behövs ett klagörande.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvar för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm ligger idag på stadsdelnämnderna medan socialtjänstnämnden svarar för samordning, information, utbildning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel har många likheter med ovan nämnda tillsyn. Socialtjänstförvaltningen föreslår därför att tillsynen av nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som folköls- och tobakstillsynen. Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningen delar den uppfattningen.

Stadsdelsförvaltningen anser att det är rimligt att socialtjänstförvaltningen ansvarar för tillsynen över receptfria nikotinläkemedel under år 2008 för att följa Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar och föra en dialog med Läkemedelsverkets om tillsynsfrågor. Det datoriserade ärendestödet, OL2, ska samtidigt anpassas och användas för registrering, uppföljning och kontroll av försäljningsställen av nikotinläkemedel.

Från och med den 1 januari 2009 föreslås stadsdelsnämnderna överta ansvaret för tillsynen över receptfria nikotinläkemedel, men socialtjänstförvaltningen kommer, enligt beslut i fullmäktige, att fortsättningsvis debitera tillsynsavgifterna för tobak,

folköl samt nikotinläkemedel. För de övergripande kostnaderna i staden vad gäller folköls- och tobakstillsynen debiterar socialtjänstförvaltningen respektive stadsdelsförvaltning. Fördelningen sker efter antalet försäljningsställen som finns registrerade i ärendestödet OL2. I förslaget gällande nikotinläkemedel anges inte hur fördelningen av tillsynsavgiften mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna ska ske, vilket innebär en oklarhet och behöver därför tydliggöras.

Förslaget innebär att stadsdelsnämndernas tillsynsansvar kommer att ta mer tid i anspråk. Även för butiker som redan i dag säljer folköl och tobak, kommer administration och tillsynsbesök att bli mer omfattande när även försäljningen av receptfria nikotinläkemedel ska granskas. Detta medför en ökad kostnad. Förvaltningen anser därför att det är rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för dessa kostnader.

Vidare framgår det inte i förslaget hur brister i hanteringen av nikotinläkemedel ska rapporteras till Läkeemedelsverket. Regler och rutiner och ansvarsfördelning för denna typ av ärendehantering bör därför klargöras.

Med ovanstående synpunkter tillstyrker Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning förslaget på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel i Stockholm.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning instämmer i stort sett i socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med receptfria nikotinläkemedel. Eftersom tillsynen för nikotinläkemedel har stora likheter med den som gäller för tillsynen av folköl och tobak, är det rimligt att tillsynsarbetet kan bedrivas på samma sätt och delvis samordnas. Dock innebär förslaget att tillsynsarbetet kommer att ta mera tid i anspråk. Kostnaderna för tillsynsbesök och administration kommer att öka för stadsdelsnämnderna. Det är därför rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för alla kostnader. En brist i socialtjänstnämndens förslag är att det inte framgår hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen inser samordningsvinsterna i socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel.

Samma åldersregler gäller för tobak, folköl och nikotinläkemedelsförsäljning.

Förslaget innebär dock att tillsynsarbetet kommer att ta mera tid i anspråk. Försäljningsställen sammanfaller ibland med dem som redan idag säljer folköl eller tobak men nya kategorier av försäljningsställen kan tillkomma. I de fall där försäljning av tobak/folköl redan förekommer, kommer administration och tillsynsbesök att bli mera omfattande och innebära ett ökat ansvar för stadsdelsnämnden. Förvaltningen anser utifrån detta att det är rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för sina verkliga kostnader gällande tillsynsarbetet. Förvaltningen saknar även en skrivning gällande hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna.

Stadsdelsförvaltningen arbetar på uppdrag av stadsdelsnämnden, vars roll är oklar i tillsynsarbetet av handeln med nikotinläkemedel. En komplikation är att eventuella brister ska återrapporteras till läkemedelsverket som tar ställning till eventuella sanktioner. Förvaltningen anser att detta behöver förtydligas.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i vad socialtjänstförvaltningen framfört i sin utredning. Tillsynen av nikotinläkemedel är samma art som för tobak och/eller folkölsförsäljning och bör därför integreras i det arbetet. I väntan på att det skapas nytt informationsmaterial för handlarna, rutiner och riktlinjer för tillsynen är det bra, i ett övergångsläge, att socialtjänstförvaltningen för ansvaret för tillsynen. Vidare anser förvaltningen att

det är bra att tillsynen av nikotinläkemedel inarbetas i OL2 med tydliga riktlinjer för hur arbetet ska utföras.

Som helhet anser förvaltningen att förslaget på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel är bra.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 juni 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar i stort socialtjänstförvaltningens förslag till ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handeln med nikotinläkemedel. Eftersom samma regler gäller för försäljning av tobak, folköl och nikotinläkemedel kan tillsynsarbetet bedrivas på samma sätt och delvis samordnas.

Dock innebär förslaget att tillsynsarbetet kommer att ta mera tid i anspråk. Även gällande butiker som redan idag säljer folköl eller tobak kommer administration och tillsynsbesök att bli mera omfattande och innebära ett ökat ansvar för stadsdelsnämnden. Det är därför rimligt att stadsdelsnämnderna får täckning för sina kostnader gällande tillsynsarbetet. Av förslaget framgår inte hur tillsynsavgiften ska fördelas mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnden, vilket är en brist.

I övrigt har förvaltningen inga synpunkter när det gäller förslaget. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvaret för folköls- och tobakstillsynen i Stockholm ligger idag på stadsdelsnämnderna medan socialtjänstnämnden svarar för samordning, information, utbild-

ning, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan. Tillsynen av receptfria nikotinläkemedel har många likheter med tobaks- och folkölstillsynen. Förvaltningen delar socialtjänstnämndens uppfattning att tillsynen av nikotinläkemedel organiseras på samma sätt som folköls- och tobakstillsynen.

Från och med 2009-01-01 föreslås stadsdelsnämnderna överta ansvaret för tillsynen. Detta innebär ett utökat ansvar för stadsdelsnämnderna. För de övergripande kostnaderna i staden vad gäller folköls- och tobakstillsynen debiterar socialtjänstförvaltningen respektive stadsdelsförvaltning. Fördelningen sker efter antalet försäljningsställen som finns registrerade i ärendestödet OL2. I förslaget gällande nikotinläkemedel anges inte hur fördelningen av tillsynsavgiften mellan socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna ska ske vilket innebär en oklarhet. Förutsättningarna för fördelningen borde vara klargjorda från början.

Förvaltningen tycker att det är rimligt att socialtjänstnämnden ansvarar för tillsynen under 2009 i avvaktan på Läkemedelsverkets föreskrifter och anvisningar.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tillstyrker socialtjänstförvaltningens förslag på ansvarsfördelning och riktlinjer för tillsyn av handel med nikotinläkemedel.

RESERVATIONER M.M.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Håkan Wahlén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingegerd Akselsson Le Douaron (mp) enligt följande

Tobaks- och folkölstillsynen för Kungsholmens stadsdelsnämnd sköts i dag av Norrmalms stadsdelsförvaltning enligt beslut av majoriteten i nämnden. Vi anser att verksamheten bör flyttas tillbaka till den egna stadsdelsförvaltningen och kompletteras med tillsyn av handeln med nikotinläkemedel fr.o.m. 2009.

Riktlinjer för tillsynen av receptfria nikotinläkemedel

Riktlinjerna för det gemensamma ärendehanteringssystemet för tillsyn OL2, utökas till att även omfatta registrering av anmälningar av receptfria nikotinläkemedel. Registrering följer riktlinjerna som beslutade av kommunfullmäktige 2006-03-06.

Varje försäljningsställe som har anmält försäljning ska få ett årligt tillsynsbesök.

Tillsynsbesöket registreras i OL 2 senast inom en vecka. Vid tillsynsbesöket ska tillsynspersonalen:

- Vid behov informera om bestämmelser i lag och föreskrift samt tillsynsavgiften.
- Försäkra sig om att försäljningsställe har ett egenkontrollprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar.
- Försäkra sig om att det på försäljningsstället finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut receptfria nikotinläkemedel till den som inte har fyllt 18 år.
- Försäkra sig om att det är anmäld näringsidkare som även bedriver försäljning av receptfria läkemedel.
- Informera om att uppgifter om konstaterade brister kommer att lämnas vidare till läkemedelsverket.
- Tillsynspersonalen ska kunna styrka sin behörighet att utöva tillsynen (tjänstekort).
- Tillsynsbesöket ska dokumenteras.
- Stadsdelsnämnderna får ansvaret för den kommunala tillsynen av receptfria nikotinläkemedel från och med 2010-01-01.
- Socialtjänstnämnden har ansvar för den kommunala tillsynen under 2009.

- Socialtjänstnämnden har från och med 2010-01-01 det övergripande ansvaret för frågor kring receptfria nikotinläkemedel i Stockholm. I detta ingår att följa upp tillsynen i stadsdelsförvaltningarna årsvis, följa utvecklingen av Läkemiddelsverkets föreskrifter och anvisningar. Socialtjänstnämnden uppmärksammar om det finns behov att revidera riktlinjer eller tillsynsavgiftens storlek. Socialtjänstnämnden har därmed att svara för samordning, information, konsultativt stöd samt bransch- och myndighetssamverkan.
- Socialtjänstnämnden ansvarar för tillsynen av de näringsutövare som inte har något fast försäljningsställe inom stadsdelsförvaltningens geografiska område men som ändå ska anmäla till Stockholms stad att de bedriver handel med receptfria nikotinläkemedel (internet försäljning, försäljning på transportmedel).
- Socialtjänstnämnden har tillsynsansvaret för receptfria nikotinläkemedel som försäljs på serveringsställen med serveringstillstånd.
- Registrering av försäljningsställen sker efter anmälan i OL2 eller AlkT (administrativt stöd för alkoholtillstånd).
- Tillsynsavgiften är 1 000 kronor för 2008. Säljer försäljningsstället enbart receptfria nikotinläkemedel är den årliga tillsynsavgiften från och med år 2009 1 500 kronor. Försäljs tobak och/eller folköl är tillsynsavgiften för receptfria nikotinläkemedel 1 000 kronor från och med år 2009. Ingen tillsynsavgift tas ut för de restauranger med serveringstillstånd som säljer receptfria nikotinläkemedel.